Трибуна вільного українського слова на вільній американській землі

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

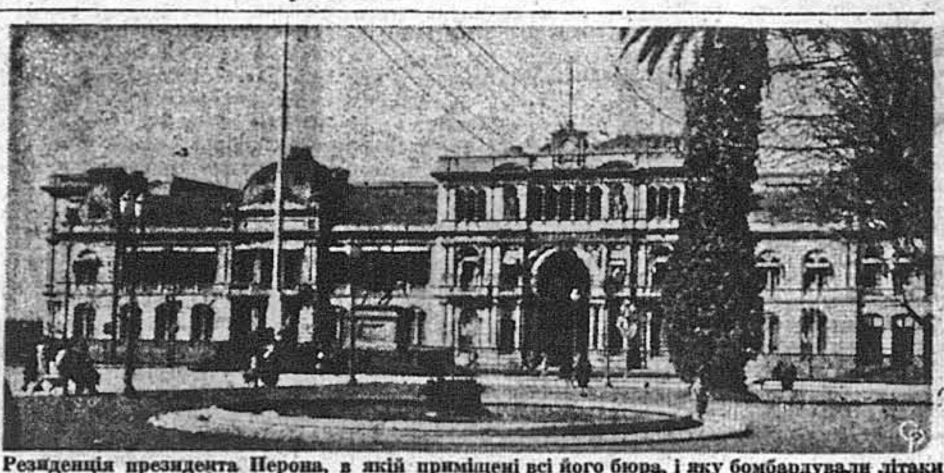
Адреса Редакції і Адміністрації: 'Svoboda', 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-8740

РІК LXIII. Ч. 116. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 18-го ЧЕРВНЯ (JUNE) 1955. ДЕСЯТЬ ЦЕНТІВ — TEN CENTS No. 116. VOL. LXI.

ЗБРОЙНА РЕВОЛЬТА ЛЕТУНСТВА І ФЛЬОТИ В АРГЕНТИНІ ПРОТИ ПЕРОНА

Літаки бомбардують резиденцію Перона. — До летунів приєднується фльота. — Уряд ліквідує революту і її учасники тікають до Уругваю. — Воєнний стан і воєнні суди в Арґентині

Буенос Айрес. — В четвер 16 червня відбулася збройна революта проти президента Аргентини Перона. Літаки учасників революти, в тому і джети, бомбардували двічі резиденцію уряду. Один із повстанських воєнних кораблів обстрілював Піяцца ді Майо в середині міста Буенос Айрес. Яких двісті учасників революти окупувало будинки уряду і встановило головну квартиру повстанських збройних сил у міністерстві фльоти. Проти повстанців вирушили збройні сили армії і вибили їх з допомогою танків з урядових будинків. Вночі президент Перон заявив, що революта, в якій брало участь не тільки летунство, але й морські літаки і кораблі, зліквідована, хоч в деяких місцях повстанці ще тримаються. Перон у своїй промові, виголошеній з будинку міністерства війни, назвав учасників революти — „зрадниками і боягузами". — Він проголосив воєнний стан в Арґентині і візвав конґрес встановити воєнні суди. Водночас заявив з притиском, що він й його прихильники „не простять ніколи ганьби, що її повстанці стягнули на країну". Революта почалася кілька годин після того, як у Ватикані проголошено декрет про ексекомунікацію Перона і всіх тих, що з ним співпрацюють і беруть участь в переслідуванні Церкви. Втрати під час бомбардування і в боях з учасниками революти мусіли бути великі, їх покищо тяжко встановити. В ліквідації революти допомагали вірним Перонові військовим частинам теж і робітники з проурядових робітничих організацій. Робітники допомагали ліквідувати головну квартиру учасників революти в міністерстві фльоти. Ватаги активістів з проперонівської „Генеральної Федерації Праці" демонстрували за Пероном, не звертаючи уваги на ранених, які лежали на вулицях. Повстанці опанували теж ціле півмільйонове місто Розаріо. Немає повідомлень, щоб їх там зліквідовано. Вони зайняли були радієву стацію і закликали населення до боротьби з другою тиранією і за встановленням свободи. Як повідомляють з Монтевідео в Уруґваю, туди прибуло 36 літаків з учасниками революти і до пристані в Монтевідео причалили два арґентинські воєнні кораблі, шукаючи там азилю. З залогою цих кораблів і літаками прибуло понад 200 офіцерів летунства і фльоти, між ними багато ранених.

Резиденція президента Перона, в якій приміщені всі його бюра, і яку бомбардували літаки повстанців в четвер 16 червня.

ВАТИКАН ПРОГОЛОСИВ ДЕКРЕТ ПРО ЕКСКОМУНІКАЦІЮ ПЕРОНА І ПРИПИНИВ ДИПЛОМАТИЧНІ ВЗАЄМИНИ З АРҐЕНТИНОЮ

Ватикан. — Консисторіяльна Конґреґація, предсідником якої є сам Святіший Отець, проголосила декрет про ексомунікацію президента Перона і більшости членів його уряду. Опубліковано цей декрет в офіційному органі Ватикану „Ль Оссерваторе Романо". Проголошення декрету припиняє водночас взаємини з Арґентиною і цей стан триватиме так довго, доки головою арґентинського уряду буде Перон. В тексті декрету сказано, що всі ті, хто підняв свою руку на Монсіньйора Мануеля Тата, епископа-помічника Буенос Айрес і всі ті, хто заборонив йому виконувати його юрисдикцію і депортував з території Арґентини, всі вони, без огляду на свої становища, підлягають ексомунікації, від якої вони можуть бути звільнені тільки самим Святішим Отцем. Ексомуніковані втрачають можливості користати із святих тайн, їм відмовляється церковного похорону і молитов і вони перестають бути членами католицької спільноти. — Востаннє таку ексомунікацію проголосив був Ватикан супроти всіх тих, що взяли участь в засудженні кардинала Міндсенті на Угорщині. Безпосередньою причиною ексомунікації Перона і більшости членів його уряду є депортування епископа-помічника Тата і декана Новоа. Після їх депортування, перейняв адміністрування католицькою церквою хворий кардинал Копелльо. Американські офіційні чинники заявили, що уряд ЗДА не бачить потреби встрявати в арґентинські події, бо досі не зазнали шкоди ні американські інтереси, ні американські громадяни, що перебувають в Арґентині. Дехто з конґресменів домагається офіційного виступу ЗДА проти „тоталітарного режиму в Арґентині", і в обороні переслідуваної там католицької церкви.

ЗАХІДНІ МІНІСТРИ ВСТАНОВИЛИ ПРОГРАМУ ДЛЯ НАРАД У ЖЕНЕВІ

Ню Йорк. — Міністри закордонних справ ЗДА, Британії і Франції під час майже цілоденних нарад минулого четверга узгіднили між собою порядок нарад, який вони запропонують для конференції голів урядів чотирьох великодержав, передбаченої на 18-го липня ц. р. в Женеві. Державний секретар Джан Фостер Доллес, британський міністер закордонних справ Геролд МекМіллен і французький міністер закордонних справ Антуан Піне нараджувались у тій справі в домі постійного британського представника в Об'єднаних Націях, сера Пірсона Діксона, у Бронксі. Наради мали продовжуватися теж у п'ятницю, 17-го червня, вже з участю німецького канцлера д-ра Конрада Аденауера, і тоді мало бути узгіднене ще становище, яке західні представники займуть на конференції в Женеві в справі Німеччини. На четвергових нарадах установлено в першу чергу, хто і як має проводити нарадами в Женеві, в який спосіб робити переклади мов і т. п., а в дальшому західні міністри обмінялись поглядами в таких основних проблемах: що було дійсною причиною останніх совєтських заходів, які Москва намагається представити як бажання довести до міжнародного підпруження; з якими новими пропозиціями виступлять совєтські представники в Женеві, зокрема щодо роззброєння. В основному західні міністри схиляються до думки, що за цим першим питанням, себто за совєтськими твердженнями про бажання міжнародного відпруження, криється не тільки пропаганда, але й деякі внутрішні вимоги Совєтського Союзу, зокрема економічні труднощі та клопоти із сателітами. Міністри здогадуються, що за совєтськими роззброєневими пропозиціями скриваються ще думки позбутись американських військових баз, які досить густим ланцюгом оточують тепер Совєтський Союз. В основному західні міністри теж не відкидають можливостей, що останні совєтські прояви „доброї волі" могли бути вимушені рішучим становищем Заходу та що американська концепція „політики через силу" починає „платити дивіденду". Щодо порядку нарад в Женеві, західні міністри висловили готовість запропонувати продовження тієї конференції з трьох чи чотирьох днів на кілька днів довше, якщо б вони були переконані, що таке продовження нарад є направду конечне та що вся конференція подумана „щиро" не тільки з західнього, але теж і совєтського боку. Усі справи щодо порядку нарад мають бути ще узгіднені з совєтським міністром закордонних справ Молотовим, що вже відлетів до Сан Франсіско на ювілейну сесію ОН.

Інсценовано військові суди під час протилетунських вправ

Пресова квартира Президента. — Уряд проголосив „військові суди" після ворожого „бомбардування" цієї країни, щоб можна було встановити порядок після тієї „катастрофи", яку заподіяв ворог. Досі стверджено, що ворог „заатакував" 61 місто в ЗДА і їх територіях та „вбив" 8,200,000 осіб і 6,550,000 „поранив". Уряд Оборонної Мобілізації стверджує, що найбільші втрати „були" в промислових районах Нової Анґлії та Ню Йорку. „Ці райони, говориться в звіті, ворог взяв собі їх за ціль своєї атаки. Ворогові вдалося скинути бомби на 207 важливих фабрик для оборони цієї країни, які розташовані в п'ятьох стейтах північно-східньої частини ЗДА". Урядовці 31-ої урядової головної аґенції працювали безперебійно ввесь час під час ворожого налету і після нього, маючи свої бюра в засекречених місцях поза столицею.

Москва пропонує Японії договір, що рівнозначний з капітуляцією

Токіо. — Японський уряд виявив проєкт того „мирового договору", що його запропонував Японії совєтський уряд та який має на меті формально „невтралізацію" Японії, а практично її повну капітуляцію. Крім евакуації американських військ з японської території, Москва м. і. домагається закриття усіх морських шляхів між Японією і Кореєю, як теж і внутрішніх японських водних доріг для всіх чужих воєнних кораблів, за винятком совєтських і комуно-китайських. Окрема постанова забороняла б Японії входити в будь-які союзи, які могли б бути звернені проти одної чи більше з тих держав, які боролись проти Японії в Другій Світовій Війні. Проєкт такого „договору" запропонувала минулого вівтірка японським представникам совєтська делеґація під час нарад у Лондоні. Крім згаданого, Совєтський Союз вимагає від Японії зречення всіх прав до Курильських островів, взаємного зречення всіх прав до воєнних відшкодувань, взаємної ґарантії ненападу та невтручання у внутрішні справи, а в заміну за те все Москва обіцяє підтримати заходи Японії про прийняття її в члени Об'єднаних Націй.

Тільки „високі думки" можуть врятувати світ

Ню Йорк, Н. Й. — Нюйоркський губернатор Аверелл Гарріман у промові з нагоди закінчення шкільного року в Міському Каледжі в Ню Йорку заявив, що тільки „високі думки" та здійснення „сміливих плянів" можуть врятувати світ і зберегти мир та добробут. Ми мусимо збільшувати особисті прибутки, сказав Гарріман, — більше видавати на медичні досліди, поліпшувати мешканеві умовини, поборювати злочинність малолітніх і одночасно допомагати недорозвиненим країнам. Вивчаючи наші умовини життя та положення в світі градуанти прийдуть до переконання, що наше успадковане розуміння волі і наші продуктивні можливості, а також наші союзи з іншими демократіями в вільному світі, дадуть їм можливість поліпшити життя та спричинитися до замирення в світі. „Я твердо вірю в те, — заявив губернатор, — що повне використання нашої науки дозволить нам постійно підносити добробут і щастя людей в нашій державі, а одночасно допомогти світові створити такі умовини життя, які уможливлять тривкий мир."

Судовий процес проти словацьких „сепаратистів" закінчено вироком смерти

Праґа. — Комуночеська пресова аґенція повідомила про закінчення в Братиславі, столиці Словаччини, судового процесу проти 12 словацьких „сепаратистів, шпигунів, зрадників і диверсантів", які мали належати до підпольної словацької організації, що змагає до відновлення незалежної словацької держави та повалення комуністичного режиму. Провідника тієї організації, імени якого не подано, засуджено на кару смерти, а 11 інших підсудних на довголітні і досмертні кари в'язниці.

Чотири держави підписали атомові договори

Вашинґтон. — Представники чотирьох держав — ЗДА, Бельгії, Англії та Канади — підписали договір, згідно з яким будуть обмінюватися інформаціями про продукцію атомової енергії для мирних цілей. Президент Айзенгавер на короткій церемонії в Білому Домі погодився на уклаження цього договору, після чого наступило підписання другого договору в державному департаменті про „виміну атомових інформацій для цілей взаємної оборони". Цей договір охоплює такі пункти: 1. Розвиток оборонних плянів; 2. Вишкіл персоналу для користування атомовою зброєю і для оборони проти неї. 3. Виміна думок про осяги ворога у використовуванні атомової зброї.

Ізраїль хоче пакту взаємної оборони і безпеки з Америкою

Вашинґтон. — Тут у дипломатичних колах відомо, що ізраїльський уряд звернувся в останніх днях до уряду З'єдинених Держав з пропозицією договору взаємної оборони і безпеки. Тим договором Ізраїль хотів би зрівноважити широку схему договорів взаємної безпеки і взаємних ґарантій, які існують між арабськими країнами і західніми державами.

Відібрали право неторкальности комуністичним послам в Італії

Рим. — Нища палата італійського парляменту скасувала для трьох комуністичних послів право парляментарної неторкальности, в цьому одній жінці, яку мають судово переслідувати за зневагу Папи під час політичної промови. Ця зневага карається в Італії законом. Двом іншим комуністичним послам відібрано право неторкальности за їхні заяви проти публічних інтересів.

За 12 років тюрми дістав 112,000 долярів відшкодування

Ню Йорк, Н. Й. — 41-річний Луїс Гоффнер був засуджений за те, що нібито вбив власника ресторану до досмертної в'язниці, і відсидів невинно в тюрмі 12 років (від 1940 до 1952 року). В 1952 році виявилася його невинність, і його звільнено з тюрми. Він заскаржив стейтовий суд за те, що невинно терпів у тюрмі і виграв процес. Судця Фрідерік А. Йонг призвав йому 112,291 дол. відшкодування за втрачений у тюрмі час і за ті моральні шкоди, які він витерпів внаслідок невинного засуду. Гоффнер домагався 521,520 дол. відшкодування, але коли почув, що суддя признав йому тільки 112,291 дол., втішився і цією сумою, кажучи, що „він вдоволений, що ця справа щасливо для нього закінчилася, бо він відзискав волю, а це для нього найважливіша справа".

Новленд боронить Айзенгавера проти закидів МекКарті

Вашинґтон. — Провідник республіканців у Сенаті сенатор Вільям Ф. Новленд виголосив промову, в якій обороняв президента Айзенгавера проти закидів сенатора Джозефа МекКарті. Сенатор МекКарті сказав, що американський „уряд стоїть перед найбільшою поразкою від кінця другої світової війни на запропонованій конференції Великої Чвірки", яка має відбутися в липні в Швайцарії. МекКарті твердив, що Совєти приготовляють пастку на вільний світ на цій конференції, а уряд ЗДА погодився на участь в цій конференції тільки тому, що повірив у совєтські запевнення, що комуністи вже не змагають до запанування над світом. Уряд Айзенгавера очікує, що ця конференція принесе успіх, хоч це невірна оцінка положення, твердив МекКарті. Совєти хочуть переговорювати тільки про справу тих країн (Західня Німеччина і Формоза), які ще є в вільному світі, і відмовляються вести розмови про держави, які вони поневолили. Це значить, що вони „хочуть від нас щось дістати, а нам нічого не дати". Сенатор Новленд, хоч він виступає проти східньої політики уряду, виступив в обороні уряду, заявляючи, що Айзенгавер — „зробить все на цій конференції, щоб боронити інтересів цієї держави і вільного світу". Новленд сказав, що не можна вважати банкрутством вже саму згоду на переговори з комуністами. Також і демократичний сенатор Майк Менсфілд, член Сенатської Комісії Закорд. Справ, закликав до того, щоб Конґрес підтримав президента Айзенгавера, щоб було видно, що американський нарід стоїть однозгідно коло свого уряду.

15 жертв в летунській катастрофі в Параґваї

Асунціон, Параґвай. — Бразилійський літак лінії „Панаїр до Бразіл", на якому їхали 24 особи, розбився під час густої мряки на п'ять миль коло Асунціону. Між вбитими і невіднайденими нараховують 15 осіб, а тільки 9 осіб вийшли живими з цієї катастрофи. Між жертвами цієї катастрофи находиться Джан Давлінґ, голова арґентинського бюра американського магазину „Тайм". Джан Давлінґ — це син нюйоркського актора Едді Давлінґ. На літаку були 14 пасажирів та 10 членів залоги.

Болгарські большевики їздитимуть Шевролетами

Вашинґтон. — Уряд ЗДА апробував дозвіл на експорт 500 автомобілів марки Шевролет до комуністичної Болгарії. Замовлення це, вартости понад один мільйон долярів, є першим більшим замовленням з-поза залізної заслони, що його апробовано урядом. Замовлення прийшло через неназваного продавця автомобілів Шевролета в Брукліні вже кілька років тому. Цей продавець подав точні дані про тих, хто замовив автомобілі, і з цих даних виходить, що ними користуватимуться „болгарські урядовці". Автомобілі будуть вислані без будь-якого додаткового устаткування, за винятком огрівачів.

Справжні і фіктивні володарі України

Україна, як і всі інші захоплені та поневолені Москвою країни, підкорена в усіх деталях безпощадній диктатурі, безжалісному гнобленню та безприкладній експлуатації пануючої кліки в Кремлі. Але навіть такі жорстокі диктатори не могли заперечити прагнень українського народу до власної державности і, знищивши агресією та насильством встановлену українським народом Українську Народну Республіку, створили фікцію української державности у формі т. зв. Української Радянської Соціялістичної Республіки, з фіктивним окремим урядом, на ділі всецело підпорядкованим диктатам з Кремля. Хто становить сьогодні „уряд" Української РСР? Цей уряд Москва формує і змінює по своїй вподобі, не питаючи волі народу. Але в дні 1-го квітня 1955 р. в склад того „уряду" входили:

Никифор Т. Кальченко — прем'єр, Іван С. Сенін та Михайло С. Гречуха — перші заступники прем'єра, Микола М. Гуреєв, Володимир М. Валуєв, Григорій П. Онищенко, Петро С. Непорожній, Петро Я. Розенко — заступники прем'єра, Анатолій М. Барановський — заступник прем'єра і голова держ. плян. комісії.

Міністри: Михайло Ф. Довгаль — транспорту, Борис А. Коваль — вищої освіти, Тимофій А. Строкач — внутрішніх справ, Антон С. Кузьмич — вугільної пром., Костянтин С. Караєв — держ. контролі, Лука Х. Паламарчук — закорд. справ, Іван Т. Кириченко — зв'язку, Григорій І. Третьяков — комун. госп., Костянтин З. Литвин — культури, Микола В. Вотчицев — ліс. пром., Павло П. Гриценко — місц. і паливної пром., Вадим П. Онищенко — будівництва, Григорій П. Пінчук — мін. освіти, Василь Д. Братусь — здоров'я, Вол. С. Григор'єв — пром. буд. матеріялів, Яків А. Голота — м'ясних і мол. прод., Петро В. Рудницький — прод. товарів, Іван І. Єсипенко — тов. шир. вжитку, Олексій Г. Коваль — радгоспів, Олексій А. Ященко — риб. пром., Марко С. Співак — сіль. госп., Федір Г. Анічченко — соц. заб., Георгій Л. Сахновський — торгівлі, Микола Т. Щетинін — фін., Сергій І. Тищенко — чорн. металургії, Федір К. Глух — юстиції, Віталій Ф. Нікітченко — голова комітету держ. безпеки.

Головою президії верх. ради УРСР є Д. Коротченко, а секретарем — А. Зленко.

Палата Репрезентантів підтримує уряд в справі контракту з Діксон-Єйтс

Вашинґтон. — Палата Репрезентантів підтримала урядовий проєкт, щоб приватні фірми могли співпрацювати з урядовою електрівнею в Долині Теннессі, відкидаючи внесок Комісії Видатків, щоб не ухвалювати видатків на побудову проводів, якими мала б іти електрична енерґія, яку буде продукувати приватна фірма Діксон-Єйтс. Комісія проєктувала, щоб ті гроші, які мали йти на побудову нових електричних проводів, призначити урядовому підприємству в Долині Теннессі, якої Управа мала б збудувати свою власну електрівню. Але повна Палата більшістю 198-ох до 169-х голосів відкинула цю пропозицію. З цього рішення Палати виходить, що справа приватних і державних підприємств може бути головним виборчим гаслом під час найближчих виборів в 1956 році.

В АМЕРИЦІ

● **Меноел Рамірез** вскочив у Шикаґо в залізничий вагон-холодильник, щоб заїхати до родини в стейті Тексас. Залізничник замкнув вагон і за 6 днів Раміроза винесли непритомного в Филаделфії. Тепер він видужує в шпиталі.

● **Подружжя Фрідерік Л. Дравні** відзначило 15 червня золоті роковини свого вінчання, яке відбулося 50 років тому. Рівночасно відзначила їхня донька срібні роковини свого весілля, яке відбулося того самого дня 25 років тому.

● **Німецький канцлер** Конрад Аденауер у Вашинґтоні, відвідав Крайову Ґалерію Мистецтв, яку він завжди відвідує, коли буває в столиці ЗДА. Аденауер оглядав картини Ботічеллі, Рембрандта та славних німецьких малярів.

● **Під час проби** летунського алярму нюйоркська біржа втратила за десять хвилин — 7,500,000 долярів, бо публіка мусіла ховатися в бомбосховища і перервала на цей час біржеві операції.

● **Президент Айзенгавер** іменував бувшого сенатора Фреда А. Сітона зв'язковим урядовцем між Білим Домом та іншими урядовими аґенціями.

● **Мистецьке Товариство** Британської Колумбії (Канада) вважає, що треба подвоїти або й потроїти щорічне число забиваних оленів. Минулого року це число становило 36,000, але цього замало, бо дичина дуже розмножилася.

● **Президент Айзенгавер,** зауваживши під час проби летунського алярму відсутність у своєму засекреченому бюрі секретарки здоров'я, запитав її, коли вона з'явилася, що з нею сталося. Пані Гоббі відповіла президентові, що вона по дорозі до бюра вступила на другий сніданок і тому не прибула разом з іншими секретарями.

● **Три бандити** напали в Ню Йорку на крамницю зброї і пограбували 16 пістолів та дві рушниці вартости 1,160 долярів. Поліція припускає, що цей грабунок може бути вступом до цілого ряду збройних нападів.

● **Індійський дипломат В. К.** Крішна Менон мав розмови з державним секретарем Джаном Фостером Доллесом та з совєтським міністром закордонних справ Молотовим. Він старається підготовити безпосередні переговори між ЗДА і комуністичним Китаєм.

В СВІТІ

● **Джеймс В. Рідлеберґер,** американський амбасадор у Юґославії, прибувши до Вашинґтону, заявив, що останні совєтсько-юґославські розмови в Беоґраді спричинять у висліді багато щілин в цілій совєтській системі. Рідлеберґер думає, що ЗДА не повинні припиняти допомоги для Юґославії.

● **Літаки британського** королівського летунства збомбардували селище одного із збунтованих племен в південній Арабії за те, що члени цього племени заатакували британський військовий конвой і вбили одну цивільну особу і трьох озброєних людей із сторожі.

● **Австралійський уряд** вирішив вислати на Маляї військове з'єднання силою яких 1000 вояків для допомоги британцям у їх боротьбі з комуністичними повстанцями. На Маляях перебуває тепер ок. 30,000 британського війська.

● **Прем'єр Сіяму** фельдмаршал Пібул Сонґрам прибув з офіційними відвідинами до столиці Пакістану Карачі.

● **Батьки 4-річного** Рональда Джеймса Фіцджералда домагаються 100,000 долярів відшкодування від фірми „Каттер Лябораторії" і аптики Рея в Овкленді, Каліфорнія, за те, що, нащеплений вакциною д-ра Солка, він захворів на поліо. Батьки оскаржують лябораторію і аптику у „великому недбальстві". Це — перша судова справа у зв'язку з вакциною, виготовленою фірмою „Каттер".

● **Французький уряд** відкликав з головного командування европейських союзних збройних сил свого генерала Анрі Льоріллота і відрядив його до північної Африки для боротьби з повстанським рухом.

● **Посадник міста Ню Йорку** відвідав містечко Настеттен в Західній Німеччині, де народився його батько, пізніший американський сенатор Роберт Ф. Ваґнер. Посадника Ню Йорку вітало населення містечка. Під час відвідин він побував теж у колишньому домі свого батька.

● **В Сінґапурі** триває генеральний страйк 16,000 робітників, які припинили працю, щоб запротестувати проти ув'язнення шістьох провідників робітництва. Пильнує порядку британське військо і місцева поліція.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J., on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає і не зобов'язується повертати незамовлені матеріяли.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

УКРАЇНСЬКІ АМЕРИКАНСЬКІ ВЕТЕРАНИ

Саме тепер, у суботу і неділю 18 і 19 червня, відбувається на „Союзівці", вакаційній оселі Українського Народного Союзу біля містечка Кергонксон у стейті Ню Йорк, звичайна річна конвенція організації Українських Ветеранів. Це вже восьма з черги конвенція цієї організації, яка має всі дані й передумови на те, щоб стати одним з найголовніших факторів у нашому суспільному житті, але яка досі цих передумов ще далеко не використала і тому належить до організацій, що їх можна б уважати до деякої міри „забутими".

Ця організація, з офіціяльною назвою „Українські Американські Ветерани", була створена на її першому і установчому конгресі, що відбувся в днях 29-31 травня 1948 року у Филаделфії. Як прийшло до створення цієї організації?

Як відомо, вже перед другою світовою війною існувала тут Ліґа Української Молоді Північної Америки, що об'єднувала народжену тут молоду українську ґенерацію. З вибухом війни, власне з втягненням у війну Америки, велика частина свідомих свого українського походження членів Ліґи опинилася в рядах американських збройних сил і боролася під американськими прапорами за волю й інтереси своєї країни на всіх побоєвищах світу. Загально і консервативно обраховується, що приблизно 100,000 молодих людей українського походження боролись в рядах американських збройних сил під час війни. Цікаво згадати, що одні збори Ліґи Української Молоді, здається в 1943 році, відбулися . . . в Австралії чи „десь на Пацифіку".

Після війни і демобілізації почалась загальна організація ветеранів. Почали організуватись окремо і ветерани різних національних походжень: польського, жидівського і т. д. Не останніми між ними були й ветерани українського походження, що поставили в свою статутову діяльність, крім здобування та захисту своїх ветеранських прав і опіки та допомоги вдовам і сиротам по поляглих товаришах зброї, — цілком виразну оборону прав українського народу на власне державне життя у власній, вільній, суверенній і соборній державі, та допомогу українському народові в змаганні до здійснення його ідеалів. Підкреслений український патріотизм цієї групи виявився, між іншим, у тому, що українське ім'я цієї організації поставлено навіть перед американським. Зроблено це свідомо, бо саме тоді, як ця організація творилась, ще не цілком розвіялись у цій країні всілякі дискримінаційні пересуди проти українського імени, що їх так запопадливо поширювали під час війни шпиґуни і аґенти „союзного" тоді з Америкою Кремлю. Саме ветерани українського походження, що кров свою проливали та грудьми своїми захищали свою американську батьківщину, вважали себе найбільше в праві сказати своє слово в обороні чести українського імени.

Українські Американські Ветерани, як організація, мали шляхетні цілі і великі пляни. Початково вони мали і деяку кількість ентузіястів. Але з часом, у зустрічі з дійсністю та трудами практичної праці, ентузіязм меншав і ряди ентузіястів проріджувались. Усе ж таки організація збереглась і відповідну активність проявляла, а перейшовши звичайні в початках усякого організаційного життя хвилювання, почала стабілізуватись і поступово здобувати собі оправдано належне їй одне з перших місць у нашому суспільному житті. Організація ця має в своїх рядах найвидатніших наших суспільних діячів з народженої тут ґенерації. Вона охоплює в своїх рядах не лише „сірих вояків", але й високих старшин армії, фльоти та авіяції, з найвищими відзначеннями за хоробрість і бойові заслуги.

На жаль, досі все ще тільки відносно малий відсоток ветеранів українського походження належить до своєї організації, і тому організаційне охоплення якнайбільшої їх кількости повинно бути одним з головних завдань на майбутнє, тим більше, що у цьому відношенні поле діяльности збільшилось тепер ще ветеранами Корейської війни, між якими є вже й — як загально обраховують — понад дві тисячі осіб з-поміж новоприбулих. Включення цих ветеранів в організаційні рямки піднесло б ще більше ідейний характер організації і створило б кращу її українсько-американську синтезу. Друга справа, яка вимагає найбільшої уваги на теперішній конвенції, це — максимальна активізація ветеранів в українському і американському суспільному житті. Якщо б теперішня конвенція знайшла розв'язку для цих питань, вона стала б направду „переломовою" в житті організації, а ветерани, зайнявши належне їм передове місце, змогли б відіграти рішальну ролю в нашому суспільному житті, з користю для Америки і дорогої нам усім української визвольної справи.

АМЕРИКАНЦІ В КОМУНІСТИЧНОМУ КИТАЇ

Самовільний, ніким не прошений посередник між Пейпінґом і Вашинґтоном, індійський дипломат Крішна Менон, який 14-го ц. м. з'ясував президентові Айзенгаверові свої погляди про можливості замирення на Далекому Сході, до яких дійшов на підставі 10-денного перебування в комуністичному Китаї, заявив м. і. журналістам, що випущення 31 травня ц. р. на волю китайськими комуністами чотирьох американських летунів (він приписує власне собі заслуґу в цьому) „відкриває двері до можливости випущення всіх інших". У цій дипломатичній формулі приховані дві думки: 1) ствердження, що в комуністичному Китаї перебуває ще дуже багато американців і 2) що за випущення кожного з них Америка повинна заплатити якимись політичними концесіями.

Це є спільна для кожного комуністичного режиму риска: неможливо довідатися, скільки властиво чужоземних громадян перебуває в тій чи іншій комуністичній країні, що вони роблять і як живуть. Тільки найбільш дбайлива власна статистика, розвідка, ведена на терені комуністичного Китаю, і призбирування інформацій від кожного, хто приїздить звідтіль, можуть дати більш-менш вірний образ у такій, здавалося б, природній справі, як відомості про живих людей. Американські чинники твердять, що в комуністичному Китаї перебувають все ще: 17 летунів, 5 членів прибережної морської сторожі, 41 цивільна особа і „мабуть" ще 453 інші військовики. З усіх цих нещасливців, які стали своєрідними закладниками в руках червоних піратів і засобом політичного шантажу, на черзі до звільнення стоять буцімто 11 летунів, колишніх членів збитого літака Б-29, засуджених у листопаді минулого року, як „шпиґуни, загрозливі для безпеки Китаю". Разом із ними засуджено ще двох цивільних американців, одного на досмертну в'язницю, а другого на 20 років в'язниці. Де вони тепер перебувають — невідомо, але вони є на списку тих 52-х прізвищ, що до них призналися китайці. Одначе, китайці досі не призналися, чи притримують вони 6 морських летунів з літака, збитого недалеко китайського побережжя, і 5 членів рятункової охорони з другого, також збитого літака, що старалися рятувати з води отих шістьох летунів. Крім цього, відомо, що 41 американець жив у Китаї, коли комуністи прийшли в цій країні до влади. Це здебільша місіонарі, купці й промисловці. Хто з них ще живе і чим займається — про це є тільки дуже скупі інформації, яких неможливо перевірити.

Але поза цими людьми армія має ще список 453-х осіб, які ймовірно знаходяться за бамбусовою завісою. Цей список охоплює 245 вояків, 191 летуна, 14 моряків і 3 морських вояків. Всі вони офіційно рахуються, як ті, що „імовірно згинули", з уваги на довгий час, який минув відтоді, коли бачено їх востаннє. Однак можна сподіватися, що багато з них ще живе, як воєннополонені, затримані так само протизаконно, з порушенням постанов Корейського перемир'я про виміну полоненими, як зроблено це з 11 летунськими „шпиґунами", про яких широко розголосили самі китайці. Єдиний безпосередній американсько - комуно - китайський дипломатичний зв'язок існує через американського й комуно-китайського консулів у Швайцарії. Перші неточні інформації про американців у комуністичному Китаї вдалося дістати від офіційних китайських представників щойно минулого року під час Женевської конференції.

Від чотирьох старшин американського летунства, що вийшли на волю два тижні тому (полковник, сотник і два поручники), можна було дістати останні відомості про поведення червоних з американськими полоненими. Воно пристойніше, як було в часі Корейської війни. Навернення полонених на комунізм все ще є найважливішою ціллю китайських комуністів, але робиться це вже радше „науковими лекціями" і примусовою лектурою, як погрозами й фізичними тортурами. Підставою всього харчування є риж, подаваний у дуже примітивній формі, але в такій кількості, що зберігає не тільки життя, а й здоров'я. Зрештою, життьові умовини для американців, що перебувають в червоному Китаї, різні. Одних тримають у таборі полонених, інших — в цивільних в'язницях, ще інших — під „домашнім арештом". Є ще в червоному Китаї американці лише конфіновані (мусять зголошуватись до поліції і позбавлені права виїзду з даної місцевости), або такі, що хоч і займаються заробітною професійною працею, але не мають права на виїзд до ЗДА. Цих останніх — найменше.

Китайські комуністи як і російські большевики ставились і ставляться до людини з найбільшим легковаженням, як до безіменного члена маси. Одні й другі розпоряджають такими величезними масами громадян, що не прив'язують значення до кількох, кількадесятьох чи навіть кількох сот одиниць. Цей підхід логічно виходить з загальної комуністичної доктрини, як взагалі кожної тоталітарної доктрини, в якій індивід, його дії і життьова місія стоять на задньому пляні. До цього долучається прикметна тоталітарним режимам риса: садизм у відношенні до окремих осіб, бажання помститися над учорашнім воєнним противником коштом окремих осіб і потреба використовувати невільничу робочу силу, хоч би здобуто її всупереч усім божим і людським законам. Тому ту саму мірку большевики застосували до німецьких, італійських і японських воєннополонених і до німецьких примусових виселенців, і ту саму тактику застосували китайські комуністи до національно-китайських полонених, до японців, південних корейців та всіх вояків збройних сил Об'єднаних Націй, що бились на Корейському фронті. У відношенні до ЗДА вони вигадали спеціяльну тактику: спершу протизаконно затримали американських громадян, чи засудили їх, як „шпиґунів", а потім шантажують ними в своїй політичній грі, використовуючи таких посередників, як Крішна Менон, який ще й прославляє червоних китайців за їх „добру волю", коли вони випустили після дволітньої неволі 4-х летунів із кількох сот осіб, що караються у далекосхідній катівні.

Я. Петрів

ТУНІСІЯ НА ШЛЯХУ ДО САМОСТІЙНОСТИ

Тунісія — не така вже чужа для українців країна. Сотки українських втікачів побували тут робітниками при побудові „барраж" (греблі) біля Аїн Драгаму. Сьогодні, з закінченням будівництва, небагато їх залишилось, більшість переїхала в інші країни поселення — в Америку, Канаду. Але новини, що приходять з цієї середземноморської країни на північному узбережжі Африки, важливі й самі собою. Це ж у Тунісії на наших очах ще одна колоніяльна імперія продовжує шлях, що ним пішли дві інші: британська та голляндська.

Тисячі захоплених тунісців з усіх закутин країни, що вийшли 1-го червня на пристань вітати з поворотом із вигнання провідника партії Нео-Дустар — Габіб Бурґіба, вбачали в ньому не вождя тої чи іншої партії, а символ боротьби Тунісії за свою незалежність. Один етап цієї боротьби скінчився в останніх днях травня: у Парижі туніський прем'єр Тагар бен Аммар та французький прем'єр Фор парафували договір про туніську автономію. На основі цієї договорености вся цивільна, поліційна та суддейська влада країни переходить в руки тунісцям. За Францією залишаються справи оборони та закордонних взаємини Тунісії.

Воно дивно читати: говориться про туніського прем'єра, себто про туніський уряд, але цей уряд лише тепер одержує можливість виконувати свої самозрозумілі функції. Так воно на ділі й є. Коли в 1881 р. Франція „взяла під опіку" Тунісію, вона залишила за володарем країни — туніським беєм — що досі підлягав формально зверхності турецького султана, лише його титул. Усі ж державні пости, від міністрів до поліцистів, обсаджено французами, що зовсім не зобов'язані були слухатись туніського бея і накази одержували від французького посадника.

Треба признати французькій адміністрації, що вона доведену беями до господарської руїни країну привела до економічного розквіту. Діялося це, одначе, не для добра, але з кривдою для тубільців. За короткий час, шляхом конфіскати або „викупу", вся врожайна туніська земля перейшла в посідання французьких та італійських поселенців „колонів"; в руки французьких компаній попали всі мінеральні багатства країни: фосфати, залізна руда. В овочевих фармах, оливних садах, виноградниках, на пшеничних ланах туніські селяни стали наймитами. Розквітли туніські міста, але тунісці були в них тільки пролетаріятом. Коло 250 тисяч европейців, що проживають в Тунісії, опанували всю економіку країни — на них працювало три мільйони тубільців.

Хто це тих три мільйони підданих туніського бея? Мовою, ношею, звичаями, культурою вони належать до арабського світу, що простягається від Індійського по Атлантійський океан; релігією тунісці мохаммедани — у них 315 мільйонів одновірців по всьому світу. Та мова, культура, релігія — це речі, що в історії народу міняються. У теперішньому вигляді їх принесли в Тунісію арабські війська, що вже за декілька років по смерті засновника ісляму — Мохаммеда рознесли цю нову релігію на шаблях по всій Північній Африці, від Суезу по Ґібральтар, ще й проскочили в Европу, в Еспанію. Та арабські завойовники не змінили расового складу населення Тунісії, як до того часу не змогли його змінити ні фінікійці, що заснували тут свою колонію — Картаґіну, ні римляни, що Картаґіну дощенту зруйнували, а Тунісію обернули у свою першу провінцію; ні ґерманські візиґоти, що на сто років поселились у Північній Африці, ні візантійці, що під їх правлінням країна залишалася до арабського підбою. З арабських часів виводиться правління самостійних туніських беїв, що їх владу тільки на папері обмежили турецькі султани — сюзерени Тунісії з 1574 р. по французьку окупацію. Тубільне населення Тунісії римляни звали нумідійцями (з грецького „номадес" — кочовики) або прямо варварами, пізніше европейці — маврами (з гебрейського „магур" — „західні"). Ще сьогодні в цій країні бербери говорять своєю прадавньою гамітською мовою, а факт, що серед цього таки смаглявого народу трапляються русяві та синьоокі типи, свідчить про їх приналежність до білої раси. Чи якийнебудь американський іміґраційний службовець назвав би тунісця „білим" — це інша справа.

„В Тунісії, Альжірі та Марокко потоптано основне право народу вивчати свою мову та культуру. Конференція підтримує права цих народів на самовизначення та незалежність, закликає французький уряд без проволоки мирно полагодити ці справи", — сказано було у кінцевому комюніке нарад представників африканських та азійських народів у Бандунґу. Ніхто не припускає, що поступки французького уряду в Тунісії зроблені підо впливом цих резолюцій. Крок французького уряду подиктував зріст явної та підпільної, політичної та збройної боротьби народів Північної Африки проти французького володіння, зокрема ж організованість тунісців. Полегшив це рішення факт, що з формального боку туніська окремішність ніколи не ліквідувалась, туніський бей увесь час (бодай на папері) признавався абсолютним володарем країни.

Боротьба тунісців за скинення французького протекторату прибрала організованих форм зараз після першої світової війни. Партію „Дустур" (конституція) засновано 1920 р. Бойове крило партії під проводом Габіб Бурґіба в 30-х роках відокремилось у партію Нео-Дустур, одначе напередодні другої світової війни французька влада партію розв'язала, і визвольний туніський рух пішов у підпілля, а його провідник Бурґіба — на вигнання. Після другої світової війни боротьба загострилась: політичні атентати, загальний неспокій та заворушення примусили французів перевести деякі реформи правління. У вересні 1949 р. повернувся Бурґіба в Тунісію. Цього ж

(Закінчення на 3-ій стор.)

ПІСЛЯ КЦАБ'у ЗДЕКООРДИНУВАВСЯ І КЦОНР

Декоординація і розклад російських координаційних центрів, створених для „репрезентування" російських еміґрантських груп та клік і з метою добувати для їх керівників та їхніх „органів" матеріяльні „пособія" від того чи іншого комітету, стали таким буденним явищем, що на нього не звертають уваги не тільки сторонні обсерватори, але навіть ширші кола російської еміґрації. Поглиблюється враження, що кожний такий „координаційний центр" постає лише для того, щоб „випомповувати пособія" з тих чи інших джерел, а як тільки ці джерела починають висихати, автоматично декоординується на свої складові частини, які з черги чекають нагоди „припливу" нових „пособій" чи постання нових „благодійних" комітетів, щоб знову створити „координаційний центр".

За останні роки поставало і розліталося вже кілька російських „координаційних центрів". Після безславної поступової декоординації ославленого КЦАБ'у (Координаційного Центру Антибольшевицької Боротьби) останніми місяцями прийшло до декоординації чи просто розпорошення — з такими витратами і галасом організованого КЦОНР'у (Координаційного Центру Визволення Народів Росії). Створена з такою ж метою, як КЦАБ і КЦОНР, „Ліґа Антибольшевицьких Організацій Народів Совєтського Союзу" (скорочено ЛАОНСС) скінчилася переходом її організатора і провідника Володимира Василакія в обійми совєтських Міхайлових і Муратових, провідників берлінського „Комітєту возвращенія на родіну".

Декоординація КЦОНР'у почалася від заяви провідника Американського Комітету для визволення від большевизму, Новленда Сарджента, про те, що Американський Комітет не буде підтримувати матеріяльно еміґрантських організацій, ні тих чи інших „політичних акцій" а даватиме матеріяльну допомогу тільки індивідуально, або для реалізації конкретних пропозицій чи праці. Почувши таке, цілий ряд російських еміґрантських організацій, втратив надію на гроші і вирішив, що залишатися їм у такій ситуації в КЦОНР'і — буде нижче їх „гідности і чести".

Першими вийшли із КЦОНР'у наприкінці березня ц. р. „Союз борьби за свободу Россії" і сам голова КЦОНР'у С. П. Мельґунов. За „Союзом борьби" і Мельґуновим вийшов із КЦОНР'у Національно-Трудовий Союз (солідаристи), мовляв, „КЦОНР перестав бути незалежним самостійним фактором" і веде політику компромісу супроти Американського Комітету. Вихід цих організацій із КЦОНР'у викликав спеціяльну заяву його ж президії, видану наприкінці квітня, в якій стверджується, що „КЦОНР ніколи не відмовлявся від принципів непередрішенства і залишається незалежним від будь-яких чужоземних організацій в тому числі й від Американського Комітету".

Але заява президії КЦОНР'у, в якій соромливо промовчано справжню причину декоординації, чи пак виходу з КЦОНР'у „Союза Борьби" й НТС, тобто неодержування субвенцій, — розтічі серед членства КЦОНР'у не припинила. За „Союзом борьби" і НТС'ом вирішив на своєму засіданні 25 травня ц. р. вийти із КЦОНР'у також Комітет Об'єднаних Власовців (КОВ), мовляв, „керівництво КЦОНР'у перетворило КЦОНР фактично у виконний апарат Американського Комітету і стало на шлях випадкових та відокремлених акцій" і тому перебування власовців у КЦОНР'і „не можна погодити з гідністю російської політичної еміґрації". За власовцями покинули КЦОНР і єдинонеділимські вірмени.

Не припинив, а, навпаки, поглибив декоординацію і „надзвичайний пленум" Координаційного Центру, що відбувся дня 29 травня ц. р. у Мюнхені. На цьому пленумі змінено статут КЦОНР з єдиною метою підкреслення в ньому „всеросійського характеру КЦОНР'у" і вирішено придержуватися „стійко і рішуче" принципів непередрішенства, організаційно-політичної незалежности та рівноправности всіх національно-політичних течій. Але ні всі ці зміни, ні принципи ситуації не врятували й не поліпшили. Під час самих нарад „пленуму" покинули КЦОНР представники єдинонеділимської татарсько-башкірської організації і навіть представники ославленого „Українського Визвольного Руху" — Залеський і Демид Гулай. За ними вийшли з КЦОНР'у і представники уґрофінів, білоруських федералістів і мусульманської, теж єдинонеділимської організації, ІНСАФ.

Під час „пленуму" головною темою дискусії була справа „співпраці з сепаратистами", в користь якої — не відмовляючись від непередрішенства — мали, кажуть, буцімто виступати представники російських народників Керенського, представники „українських федералістів" Багатирчука та інших. Їх противники, „тверді непередрішенці", в дискусії з „соглашателями" і „розчленителями" програли і після гострих заяв повиходили. Залишилося на залі й обрали нову Президію КЦОНР'у тільки народники Керенського під проводом Курґанова і Куммінґа, федералісти Богатирчука під проводом Малінського, частина членів СБОНР'у під проводом Антонова і Центральне Об'єднання Післявоєнних Еміґрантів (ЦОПЕ) під проводом майора Гр. Клімова. До них схиляються „представники" калмиків і північних кавказців. В чому виявляється їх „передрішенство" і на якій базі хочуть ці залишенці організувати „співпрацю з сепаратистами" — дискусія не виявила. Самі вони відмовляються завзято від будь-якої тіні „передрішенства".

Так здекоординувався після довгої аґонії КЦОНР. Треба сподіватися, що недобитки, які залишилися в ньому, прийнявши нову назву, пробуватимуть втримати себе на поверхні, щоб добитися так чи інакше дальших „пособій" . . .

Але яких би прогноз дальшої діяльности здекоординованого КЦОНР'у не придумувати, факт залишається фактом: всякі штучно створювані для добування матеріяльних „пособій" російські еміґрантські „координаційні центри" були, є і будуть звичайними „блефами", які ніякої реальної сили та ніяких істотних політичних принципів не репрезентують.

О. Вишнівський

ПРИТОМНІСТЬ ДУХА

(Спомин, присвячений сл. пам'яті Президента УНР Андрія Лівицького)

(1)

У бурхливі революційні часи Покійний Президент А. М. Лівицький не раз був у дуже скрутному становищі, що загрожувало йому смертю. У цих випадках Покійному завжди ставав у пригоді його незвичайний дар притомности духа, що допомагав йому знайти вихід із, здавалося, цілком безнадійної ситуації. Хочу оповісти про один із тих випадків, коли притомність духа пізнішого наступника Головного Отамана Симона Петлюри, врятувала йому життя.

У Полтаві й Переяславі. Григорій Хрустальов-Носар і його доля. Большевики полюють за головою А. М. Лівицького. Невдала маскарада і щаслива втеча.

Перед революцією 1917 року Андрій Миколайович Лівицький (далі будемо вживати скорочення „А. М.") був мировим суддею на Полтавщині, в м. Гелм'язові, Золотоніського повіту. Вибух революції застав А. М. у Києві, де він перебирав нотаріяльну контору від свого дядька, нотаря Олександра Юхимовича Ільяшенка. (Мати А. М. була з роду Ільяшенків). Революція перешкодила законно оформити передачу.

Після повалення царату, А. М. Переїхав до Золотоноші, де його обрано спочатку повітовим комісаром, а незабаром після того, на з'їзді повітових комісарів у Полтаві, — губерніяльним комісаром Полтавщини. Одним із перших завдань, що їх переведенням у життя А. М. розпочав своє урядування, була українізація Губерніяльного і Повітових Комісаріятів. Його правою рукою в українізації був Яків Танцюра, пізніше інженер, абсольвент Подєбрадської Академії в Чехії. (Тепер у ЗДА). На працю до Губерніяльного Комісаряту Полтавщини Я. Танцюра дістався в досить оригінальний спосіб. Ще перед тим, як видати наказ українізації, А. М. довідався був, що якийсь Танцюра в одній із установ Полтави розпочав на власну руку провадити діловодство в українській мові. Здивований і водночас захоплений цією ініціятивою, А. М., із завжди притаманним йому нахилом до жарту, наказав: „Як це він сміє самочинно, без мого наказу, переводити українізацію? Негайно викликати Танцюру до рапорту!" Молодий „самочинний українізатор" перелякався і перед тим, як з'явитися перед „грізні очі" губерніяльного комісара, звернувся за порадою до своїх співробітників, що, мовляв, він має робити? Ті порадили з'явитися й подати заяву про димісію. Я. Танцюра так і зробив. У відповідь А. М. засміявся і сказав:

— Димісію приймаю, а безробітного Якова Танцюру призначаю на працю до Губерніяльного Комісаріяту. (Так про це призначення оповідав сам А. М., бувши Президентом УНР, на еміґрації).

Хаос, що панував у ті часи всюди, отже й на Полтавщині, був головною турботою губерніяльного комісара. У тій тяжкій ситуації, в змаганнях завести на Полтавщині лад і порядок, А. М. працював на становищі губерніяльного комісара до часу захоплення Полтави большевицьким військом. Щасливо уникнувши арешту, А. М. залишив Полтаву і переїхав до Переяслава. У той час головою Земської Управи в Переяславі був Григорій Степанович Хрустальов-Носар, б. голова Совєта Робочих Депутатів у Петербурзі, під час невдалої революції 1905 р. Бувши вже свідомим українцем, Хрустальов-Носар зорганізував на Переяславщині Українське Вільне Козацтво й, спираючись на нього, як на військову силу, став тим, кому фактично належала вся влада в Переяславському повіті. Йому підлягали повітовий комісар, міліція й різні установи. До А. М., коли той прибув до Переяслава, Хрустальов-Носар поставився з належною пошаною і визнав його авторитет.

У той час в Переяславі відбувався з'їзд Повітової Селянської Спілки. Під впливом большевицької аґітації й солодких обіцянок червоних щодо поділу між селянами землі, більшість делеґатів Спілки була настроєна до большевиків прихильно. „За радянську плятформу!" — було гаслом, з яким селяни прибули на З'їзд, озброєні „одрізанами". Хутко дійшовши до порозуміння з пробольшевицькою 105-ою командою, що стояла залогою в Переяславі, селянські делеґати готувалися до захоплення влади в повіті. Не зважаючи на такий настрій З'їзду, А. М. не завагався виступити на ньому з промовою, закликаючи селян не робити бешкетів і спокійно чекати на розпорядження української влади.

Коли на протязі кількох днів З'їзду виявилося, що загроза збройного виступу прихильників совєтської плятформи має перейти в чин, Хрустальов - Носар оточив своїми збройними відділами міський театр, де відбувався З'їзд, і бурсу, де була розташована 105-та команда, і обеззброїв селян і команду. Зліквідувавши в такий спосіб „радянців", Хрустальов - Носар цілковито підпорядкувався А. М., який почав установлювати порядок в повіті.

Довідавшись про це, большевики вислали з Полтави до Переяслава великий кінний відділ з наказом негайно заарештувати А. М. і привезти до Полтави на суд-розправу. Одного дня цей відділ вдерся в Переяслав. Українське Вільне Козацтво було розкидане тоді по цілому повіті, і це дало змогу большевикам опанувати місто. Відразу розпочалося гарячкове полювання за головою А. М. Самого Г. Хрустальова-Носаря тимчасово залишено в спокою з огляду на його велику популярність у повіті. Пізніше, коли большевицька влада зміцніла, Г. Хрустальова-Носаря підступно забили (травень 1919 року) спеціяльно для того підіслані чекісти, а тіло вкинули в Дніпро.

Під час перебування в Переяславі, А. М. мешкав у будинку своєї тітки Неоніли П. Дорошкевич, на Монастирській вулиці. Саме в той день, коли большевицький відділ вдерся до міста, А. М., не знавши про це, спокійно йшов до Повітової Земської Управи. По дорозі перестрів його якийсь селянин і перелякано прошепотів:

— Большевики в місті, вже шукають вас. Тікайте, пане комісаре!

Подякувавши за попередження, А. М. повернувся і, не заходячи вже до місця свого замешкання, подався до одного з родичів, де зустрівся з двоюрідними братами Федором і Миколою. З'ясувавши ситуацію, А. М. сказав Миколі:

— Нічого не вдієш, будемо втікати разом.

„Легко сказати, але як це виконати, коли кожна людина в Переяславі добре знає, як виглядає „пан комісар"? — промайнуло в голові Миколи. Але вголос він сказав:

— Перш за все треба змінити твій зовнішній вигляд, щоб тебе, Андрію, ніхто не впізнав у місті.

Микола Приходько, Торонто.

ВРАЖЕННЯ З VI КОНҐРЕСУ УКК

Мені дуже цікаво було побувати на Шостому Конґресі Американських Українців, де зібралися радити українці з наймогутнішої і справді найдемократичнішої країни світу.

Проживши багато років за залізною заслоною, я тисячі разів, у різних варіяціях чув, що власне СССР є найдемократичнішою країною світу, і хоч я ніколи не вірив у ті настирливі розмови, я відчув увесь трагікомізм тієї нахабної пародії лише тут, на американському континенті. І нехай московські народовбивці називають нас платними американськими аґентами, це не повинно перешкодити нам з пошаною ставитися до Канади й Америки, що в лиху годину відкрили нам свої двері і не тільки не перешкоджають нам, а ще й заохочують плекати наші традиції, нашу мову, наші церкви й політичні та громадські організації і допомагати народам нашого походження у змаганні до здійснення їхніх найвищих ідеалів.

Я ніяк не можу зрозуміти тих наших земляків, що, жалісливо підперши щоку, десь у більшому чи меншому товаристві, промовляють тоном безнадійности:

„Та знаєте, тут і яйце не таке добре, і курка не така, а з тутешнього борошна, як не вари, все одно не виходять такі добрі галушки, як на Полтавщині".

Таки не можу погодитися з тими розмовами, бо ж не один з тих жалібників тинявся на пухлих ногах по смітниках, з надією знайти цвілу шкоринку або вже висмоктану головку з оселедця, а в добрі часи пробував ту курку може два рази на рік, і то вже тоді як вона припадала на обидві ноги під час курячої пошести.

Сьогодні їхні родичі там не їздять звичайно автом, а міряють своїм ревматичним „одинадцятим номером" болотняні стежки в Сибіру або в голодних степах Казахстану. І якщо сказати їм, що їхній Гарасим чи Гриць Віник має тут за 5 років праці кам'яницю на три поверхи, їздить найновішим автом і, бувши звичайним робітником, може заробити за день на 100 фунтів цукру або 50 ф. сала з підчеревиною, що про нього так патетично згадує Карась у „Запорожці за Дунаєм", — вони не зможуть такого уявити. А якби й уявили, то будуть молитися Богу, щоб привернув розум і пам'ять їхньому безталанному родичеві.

Десь наприкінці НЕП-у на Україні з'явилася книжка під назвою „Одноповерхова Америка". Написали її два совєтські журналісти Ільф і Петров, що переїхали через Америку в ті часи. Не зважаючи на те, що совєтська цензура перечесала ту книжку вздовж і впоперек, в ній було багато неймовірного про цей, зовсім невідомий нам тоді світ. По книгозбірнях записувалися на ту книжку в чергу і вже десь за рік та книжка зникла безслідно. Здається, Петров мав щастя і помер майже одночасно з книжкою. Що сталося з Ільфом — невідомо, у всякому разі книжок він уже не пише.

Прочитавши ту книжку, люди потихеньку сміялися, коли їм показували в кіні, як „голодні" американські робітники, сфільмовані, звичайно, в совєтській кіностудії, валяються по вулицях. А в тій книжці були лише краплинки правди про життя в Америці. І я не сумніваюсь, що й сьогодні безконечна злива антиамериканської пропаґанди не має там ефекту; не сумніваюся, що там, на нашій рідній Україні, люди під впливом тієї пропаґанди ще з більшим напруженням чекають на „Вашинґтона з новим і праведним законом".

Їм так радісно було б довідатися про те, що ось недавно, в найбільшому місті світу, під величним смолоскипом „Свободи" відбувався вільно Конґрес Українців Америки. Коли б наші брати мали нагоду бути на Конґресі, вони хапали б кожне слово, промовлене з його трибуни, з надією окрилити свої згорьовані серця новою надією. І це покладало б тоді і покладає тепер в щоденній роботі велику моральну відповідальність на провідників УКК і учасників Конґресу, як і на кожного з українців по цей бік завіси.

Тут не місце на політикування і партійну розгру та різні блискучі виходи з залі, бо такі акції зрештою зводяться до примітивного кредо: „Якщо не наша Україна, то не треба ніякої!". Консолідована, розумна і послідовна акція в об'єднаному фронті — ось той цемент, який, на щастя, досі тримав на солідному п'єдесталі Український Конґресовий Комітет тут, на цій позиції, де схрещуються всі проблеми міжнародної політики й майбутніх вирішень у розгромі московської невільничої, сьогодні вже єдиної в світі, імперії. І якщо б УКК зійшов з розумного становища на стежку якоїсь одної партії, він безперечно втратив би свій престиж і свою силу.

Я не помиляюся, коли скажу, на підставі зовсім об'єктивного аналізу, що УКК зробив і може зробити для завоювання інтересу американських політиків і публічної опінії до української визвольної справи більше, ніж будь-яка українська партія закордоном.

Одночасно з цим треба сказати, що в наших партійних середовищах є чимало здібних людей, які могли б зробити тут велику послугу, якби вони серіозно подумали над тим, що всенаціональна ідея є більшою за „партійну лінію". Є в партійних порохівницях іще чимало пороху, і ми досягнемо незрівнянно більше, якщо не розстрілюватимемо той порох самі на себе, а дамо йому в спільну гармату, проти спільного ворога за загальнонаціональну ідею. Ось певна стежка для тих, хто справді працює для майбутнього поневоленої батьківщини.

Перебуваючи в невільничому таборі в Сибіру на грані фізичної загибелі, в хвилини безпросвітньої моральної депресії, я мріяв про те, щоб стати людиною-невидимкою і опинитися в Кремлі з автоматичним пістолем у руках. Іншим часом, шукаючи зубуття в мріях про можливість опинитися у вільній країні, я згадував про найближчу від тих хащів — Канаду.

Я глибоко вірю в силу материнської молитви, і не сумніваюся, що вона вирвала мене з Сибіру і допомогла через лихоліття війни, коли життя часто зависало на волосинці, дістатися до цих благословенних берегів. В сьогоднішній напруженій світовій ситуації я радію тим, що Канада, де я живу, перебуває в нерозривному, справді братерському союзі з неперевершеною країною світу — Америкою. Я вірю в те, що незабаром прийде час, коли спілка цих двох могутніх країн відіграє велику ролю в розгромі московської невільничої імперії і що в вогні цієї боротьби, всупереч усім червоним і білим спадкоємцям Івана Грізного, Петра І і Катерини II, постане на нашій землі Самостійна Соборна Українська Держава. До цього свята ми повинні прийти єдиним фронтом, і не забудьмо, що УКК є сьогодні одною з найважливіших позицій цього фронту.

Торонто, 1. VI. 55.

Проф. д-р Євген Вертипорох, голова Канадійського НТШ

НОВА СТРУКТУРА НТШ

Доповідь виголошена на II. Науковій Сесії Кан. НТШ в Монтреалі 24 квітня 1955 р.

(2)

Після окупації Львова большевиками в 1939 р. діяльність НТШ формально припинено 14 січня 1940 р. Болшевицька влада примусила Виділ НТШ скликати Надзвичайні Загальні Збори і розв'язати Товариство. Голова Т-ва проф. д-р І. Раковський виїхав був на захід, а одинокий член НТШ д-р Роман Зубик, що противився ліквідації НТШ, був арештований і зліквідований. На місці НТШ зорганізовано філію Акад. Наук УССР, що діставала накази з Академії в Києві. За той час у Львові не видано друком жадного твору.

Коли німці зайняли Львів в червні 1940 р., члени НТШ спонтанно відновили діяльність Т-ва, але окупаційна німецька влада заборонила відновити діяльність Товариства, а все майно сконфіскувала і наставила свойого комісаря. Члени НТШ таємно продовжували діяльність Т-ва, головно в Історично-філософічній Секції, члени якої формально гуртувались в Об'єднанні Науковців при Літературно-Мистецькому Клюбі, що існував як клітина Укр. Центр. Комітету. (За німецької окупаційної влади всі фахові об'єднання могли існувати лише як клітини УЦК).

Перед другим приходом большевиків до Львова в липні 1944, багато членів НТШ подалось на захід, так що НТШ у Львові перестало існувати. Багато членів, що остались на місці, заарештовано і зліквідовано, а все майно Т-ва перебрала філіялка Академії Наук УССР.

З того розгрому — на щастя — врятувалася деяка частина дійсних і звичайних членів НТШ, що опинились на еміґрації. Вони постановили відновити Товариство, щоб воно знову, хоч в зовсім відмінних умовинах, плекало вільну українську науку і репрезентувало її перед чужинецьким світом. За почином проф. д-ра В. Кубійовича і за згодою передвоєнного голови проф. д-ра І. Раковського, що перебував в Австрії, скликано 30 березня 1947 р. в Мюнхені Загальні Збори НТШ і відновлено його діяльність, згідно з давнім статутом та впроваджуючи зміни, обосновані новим станом. Тоді вибрано Головний Виділ НТШ з головою проф. д-ром І. Раковським, містоголовою проф. д-ром Зеноном Кузелею і проф. д-ром В. Кубійовичем, як генеральним секретарем.

Праця на терені Німеччини була дуже тяжка. Не було бібліотеки, кабінетів і матеріяльних засобів — лишились лише науковці, що в невідрадних умовинах (мешкали в таборах УНРРА а потім ІРО) хотіли віддати свою працю для добра української науки. Поруч нормальної поточної праці, звернено головну увагу на питання, які стали актуальні і що їх розв'язання помагало б українській нації в її визвольних змаганнях.

Великою перешкодою в праці НТШ стала постійна еміґрація її членів з Німеччини, що після 1948 р. прибрала великі розміри. Еміґрація йшла головно до ЗДА, Канади, Австралії та інших країв.

Це викликало потребу зорганізування окремих Відділів НТШ поза Европою.

Після урухомлення НТШ в Мюнхені, започатковано видавання Енциклопедії Українознавства, великого колективного твору, в якім працювало більше як 100 наших учених, спеціялістів з різних ділянок знання. Перша частина ЕУ появилась в трьох томах. Підготовано теж карту Галичини, для насвітлення національних відносин, що вийшла минулого року. Тоді видано теж чотири томи Записок, Сьогочасне й минуле, Історію України Холмського. Тепер готується до друку друга гаслова частина Енциклопедії Українознавства, як теж заходами УНСоюзу приготовляється англійська редакція Е.У., пристосована до вимог англосаського світу.

Останні Загальні Збори НТШ в Мюнхені відбулись 9 квітня 1949 р. і ними закінчено працю Товариства в Німеччині та намічено ряд заходів, потрібних для праці членства в нових умовинах розселення. Завдяки допомозі Архиєпископа Кир Івана Бучка, закуплено в Сарселі коло Парижу великий будинок, що після ремонту був переданий до ужитку Централі НТШ, яка туди переїхала. До Сарселю переїхав теж Інститут Заочного Навчання УВУ і ІОДУС.

Члени НТШ, опинившись в більших скупченнях, приступили до організування окремих Відділів НТШ.

Найскорше постало **Американське НТШ**, а саме дня 29 жовтня 1947 р., коли відбуто основуючі Загальні Збори. На І і II Загальних Зборах (1953 і 1955 р.) вибрано на голову проф. д-ра Романа Смаль-Стоцького. **Другий Відділ НТШ постав в Канаді.** Основуючі Загальні Збори відбулися 1 жовтня 1949 р. На останніх IV Загальних Зборах 27 лютого 1955 перевибрано на голову проф. д-ра Євгена Вертипороха. **Австралійський Відділ НТШ** постав 20 липня 1950 р., на голову вибрано д-ра Євгена Юліяна Пеленського. **Європейський Відділ НТШ** постав 21 березня 1952, а на останніх II Загальних Зборах 27 березня 1955 р. перевибрано на голову проф. д-ра Володимира Кубійовича.

Членство НТШ представляється під цю пору так: Америка: 64 дійсні члени (2 неукраїнці), 94 звичайні, 34 чл. прихильники; Канада 14 дійсних членів (2 неукраїнці), 87 звичайні, 2 чл. прихильники; Австралія 3 дійсні члени, 8 звичайні; Европа: 40 дійсних членів (8 чужинців), 42 звичайні, 46 чл. прихильників. Разом 121 дійсний член (в тому 12 чужинців), 231 звичайні чл., 84 чл. прихильники.

(Далі буде)

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

Міннеаполіс, Мінн.

Академія, присвячена С. В. Петлюрі.

Українська громада м. Міннеаполісу, 11. 6. ц.р., жалібною академією відзначила 29-ту річницю трагічної смерти св. п. Симона Васильовича Петлюри — Голови Директорії та Головного Отамана Військ Української Народної Республіки.

Академію відкрив ген. армії УНР К. Смовський, який після короткого вступного слова, закликав усіх присутніх на залі встанням з місць й однохвилинною мовчанкою вшанувати світлу пам'ять великого героя українського народу. Після того, п. Н. Пащенко, виконала на піяніно Американський Гимн.

Реферат виголосив протоієрей о. А. Кість, бувший сотник армії УНР. Гарно опрацьована доповідь, дуже добре віддзеркалювала всю хронологічну послідовність визвольної боротьби українського народу в 1917-1920-х роках і провідну ролю в тій боротьбі — С. В. Петлюри, як ідейно-політичного провідника, державного мужа та зокрема як великого, леґендарного національного героя.

Вірш М. Колоса — „Пам'яті Симона Петлюри" — декламував В. Романенко. На закінчення програми першої частини академії, соліст п. Д. Грушецький, проспівав аріозо Кармелюка з опери „Кармелюк" М. Костенка.

Після десятихвилинної перерви, в другій частині мистецької програми академії приймали участь: малолітня п-на О. Менжега, виконала на піяно, — уривок з опери „Кармен", муз. Бізе та концерт Ч.-2, муз. Сен Саєна. Молода співачка п-на Є. Верецька виконала сольоспів „Отаман України" та „Повстанська пісня". Обидві пісні на слова О. Мусійчука, муз. Н. Пащенко. П-ні О. Хоролець деклямувала вірш В. Лисянського — „Квіти на могилу Симона Петлюри". Сольоспів: „Владико неба і землі", арія з опери „Запорожець за Дунаєм" муз. Артемовського і „Наша пісня звени" — слова Василенка, муз. Гавриленка — виконав молодий, вправний соліст п. О. Сагуленко. Солістка п. О. Ґріневальд виконала дві пісні: „Айстри" — муз. М. Лисенка й „Гуде вітер" — народна пісня.

Одною з кращих частин мистецької програми — був виступ мішаного хору Парафії св. Юрія Переможця, під керівництвом дириґента о. М. Бриня. Хор виконав чотири пісні: „Смерть" — муз. Леонтовича, „Ой горе тій чайці" — муз. Леонтовича, „Із-за гори сніжок летить" — муз. Леонтовича та „Ой наїхали вози з України" — народня пісня. Сольо заспівував Д. Грушецький. На домагання присутніх, хор проспівав іще одну пісню — мар „Україна" — слова І. Багряного, муз. Китастого.

Короткими словами подяки: прелеґентові, всім учасникам мистецької програми академії, всім, що допомагали у влаштуванні академії, а також всім присутнім — ген. К. Смовський закрив академію.

Хор і всі присутні на залі, спонтанно проспівали Український Національний Гимн. Акомпаніювали на піяніно: п-ні Н. Пащенко, п-на Є. Верецька і п-на Сокольська. Заповідачем був п. Д. Грушецький. Мистецьке оформлення сцени, артист-маляр О. Булавицький. У всіх українських православних церквах м. Міннеаполісу й Сан-Пол була відправлена панахида за вічний спокій душі великого сина борця українського народу.

Академію влаштував Громадський Комітет українців м. Міннеаполісу, під проводом ген. К. Смовського.

о. М. Годинський

КВАРТЕТ „ВЕРХОВИНА" З ТОРОНТА В НЮ ЙОРКУ

Чоловічі квартети бували в Україні, їх творено теж на еміґрації. У Львові зискав собі велику популярність квартет ревельсрсів „Богема" Балтаровича, який, зрештою, обмежувався до легкого жанру пісень. Чоловічий квартет „Трубадурів з Насґри" стрінувся з неприхильною оцінкою і зник, зате на бенкеті під час недавнього Конґресу Українців в Ню Йорку зарепрезентувався надзвичайно корисно чоловічий квартет „Веселі Волокити", що виступив теж уже в українській телевізійній програмі і готовиться до окремого власного концерту. Жіночі квартети є більшою рідкістю. Вокальний квартет „Верховина" з Торонта під мист. керівництвом О. Глібович здобув собі не тільки славу на місцевому ґрунті, але й викликав надзвичайно прихильні відгуки в українській пресі в ЗДА після своїх виступів у березні ц.р. в Бофало і Филаделфії. Дописувачі з тих міст звітували у „Свободі" про високий мистецький рівень того невеличкого ансамблю, який відхилився від жанру ревельсрсів і становить ідеально зіспіваний хор, що своїми голосами, добором пісень і зовнішньою появою — між іншим: щораз іншими сукнями відповідно до чотирьох різнородних частин програми — викликали захоплення публіки. Народні, стрілецькі, авторські українські і чужинецькі пісні складаються на програму того небуденного ансамблю. В названих місцевостях концерт починався надзвичайно ефектовною продукцією „Верховини" в гуцульських одягах, а кінчався вальсом „Над синім Дунаєм". Рецензенти підкреслювали музичний супровід, що сам собою був чільною концертовою продукцією. Знавці звертають увагу, що великою прикметою „Верховини" є безупинна вперта праця того квартету над собою і репертуаром, так, що його мистецька вартість щораз зростає. Тепер жіночий квартет „Верховина" з Торонта рішив виступити вперше також в Ню Йорку. Фірму дав йому Культурний Осередок Народного Дому, вважаючи, що треба вможливити такому амбітному гуртові Торонтонських ентузіясток співу запродукуватись перед Нюйоркською громадою, яка — як запевняють знавці того квартету — не жалуватиме, що пішла послухати й подивитись на „Верховину".

м. о.

З наших буднів

ДО ПРОБЛЕМИ ДОВГОВІЧНОСТИ

Бернард Шов сказав колись, чи написав, що людина абсолютно закоротко живе на світі. На його думку — пересічний вік людини повинен сягати двісті років. На дитячі роки та юнацтво Шов признає 60 років, на дозрілий вік 80 років і на спокійну старість решту — 60 років. Тоді, каже, життя мало б якийсь глузд і смак, взагалі вартувало б тоді жити. А так, каже, немає до чого розмахуватись...

Не знаю, чи то під впливом цих, чи інших теорій, та в останньому часі помічається серед наших людей тяга до довговічности. Ця тяга виявляється більше стихійно, ніж, не так ще давно, тяга вертатися додому. На мій погляд — це чин наскрізь здоровий і напевно відрадніший, як, наприклад, нахил до самогубства.

Наскільки я зорієнтований в нас, в Ню Йорку, є дві партії, що проповідують теорію довговічности: веґетаріянці і йоґи. Один з наших визначних веґетаріянців, містер Сурмач, шість років мене переконує, щоб я перейшов на зелену пашу. Кінець-кінцем я вже і погодився б їсти всяку хопту, чи сире зерно, чи надгнилі банани, та, от, ніяк не можу відвикнути від „кейків"! Що ж — люблю поласувати, маю слабість на цьому пункті.

Тим часом містер Сурмач доказує науково, що я щоденно вкорочую собі життя, приблизно в такій пропорції: з'їв одного „наполеона" — один день життя менше, знищив пів „пая" — два дні менше, і т. д.

Треба буде щось зробити з цим фантом, бо, іноді, маю таке враження, що я вже давно небіжчик...

Наука індійських йоґів прищеплюється, як бачу, головно між скитальцями (чи бувшими скитальцями (чи бувшими скитальми). Вона вчить, що людина не повинна стояти на ногах, тільки на голові. Тоді буде О. К. і житиме безкінечно. На терені Ню Йорку започаткував практики йоґів один наш мистець - маляр, до речі модерніст. Від нього перебрала ці теорії й практики одна пані, що грішить пером. Вона поробила вже значні поступи в тій ділянці, бо може стояти на голові три години безперестанку. Під голову підкладає свою, недавно надруковану книжку.

Практики йоґів інтенсивно стосує в своїй хаті один наш визначний публіцист (живе в Брукліні). Казав пообертати ліжка в спальні узголів'ями до півночі, бо з півночі, твердить, входить в людське тіло магнетична сила, що продовжує життя. Практику стояння на голові колективом — з дружиною та діточками, покищо занехав: жінка серйозно погрожувала розводом.

Знаю ще одного комбінатора, який застосовує обидві теорії одночасно, то значить перемінився в травоїда і в йоґа. Той, хіба, міркує дотягнути до біблійного віку нашого прабатька — Адама.

Цікаво було б знати, як представляється справа довговічности, наприклад, у Канаді?... Хіба прийдеться зробити спеціяльне інтер'ю з симпатичними торонтськими панянками з Квартету „Верховина", які, пригадую, виступлять завтра з концертом у Народному Домі!

Ікер.

ТУНІСІЯ НА ШЛЯХУ ДО САМОСТІЙНОСТИ

(Закінчення зі стор. 2-ої)

року сформовано вперше туніський уряд, що в ньому французи та тунісці були в рівному числі. Ці поступки туніських націоналістів не задовольнили. У відплату французи заарештували весь туніський уряд, і це привело знову до кривавих заворушень в 1952 році, в яких згинуло коло 100 осіб. В 1954 р. треба вже було з Франції вислати в Тунісію дві дивізії, щоб вдержати контролю над країною.

Двох воєн одночасно у своїх колоніях — в Індо-Китаї та в Північній Африці — французи вести не могли. Прем'єр Мендес-Франс, що привів до закінчення воєнних дій в Індо-Китаї, рішив і в Тунісії замиритись. З кінцем липня м. р. Мендес-Франс відвідав Тунісію, у серпні створено теперішній туніський уряд прем'єра Тагар бен Аммар, у вересні привернено леґальність партії Нео-Дустур, новий уряд почав з французами переговори про автономію, в листопаді уряд бен Аммара закликав повстанців скласти зброю. Урядова криза у Франції не змінила розпочатої справи: наслідник Мендес-Франса прем'єр Фор продовжував переговори з тунісцями в Парижі і довів їх до успішного кінця.

Укладений договір чекає на ратифікацію французьким парляментом та беєм Тунісії. Тим часом реалізація договору натрапляє на гострий спротив французьких „колонів". Вони ж бо звикли думати, що Тунісія існує тільки для них, кермуючись ідеями про французьку колоніяльну імперію, що їх висловив Андре Фуко в 1935 р.: „Мета колоніяльної політики — збільшити велич Франції, створити французам у Північній Африці всі умовини для чисельного й економічного зросту, охороняти їх інтереси". А ось прем'єр Фор віддає сотні тисяч кровних французів під правління тунісців — чи це не зрада ідеї „ля ґранд Франс"? Та прем'єр Фор рішений не міняти своєї політики: провідника „Презанс Франзес", організації французьких поселенців у Тунісії, б. генерала Марселя Рюм-Брюно, що надто голосно обвинувачував нову французьку політику, з Тунісії депортовано.

Для туніських націоналістів паризька договореність — зовсім не кінець боротьби: „за цією договореністю підуть дальші, аж поки не осягнемо повної самостійности", — заявив Бурґіба. Чи французький уряд примириться з такою можливістю? Перлиною колоніяльних володінь Франції є суміжний Тунісові Альжір. Альжір рахується частиною французької метрополії, це — „ля Франс д'утр мер", заморська Франція. Та в Альжірі сьогодні ревуть гармати, палають села, гуркотять бойові літаки. Альжір у вогні! Для його рятунку варто пожертвувати й Тунісом.

Ню Йорк, Н. Й.

СВЯЧЕНЕ ПЛАСТ-ПРИЯТУ

Як і попередніх років, Кружок Пласт-Прияту в Ню Йорку влаштував дня 8 травня ц. р. своє традиційне Свячене, що мало характер теплої родинної зустрічі членів Кружка, прихильників Пласту та батьків з пластовою молоддю. Глибока етична основа цієї гарної обрядової імпрези притягнула десятки родичів та старшого громадянства, що спільно з нашим пластовим доростом і його виховниками засіли біля святково прибраних столів.

Свячене відкрив Голова Пласт-Прияту д-р Б. Левицький, вітаючи Всечесніших Отців, Представників Краєвої Пластової Старшини, всіх гостей та пластову молодь. Наші маленькі новачки в барвистих народних одягах вивели під мистецьким проводом пл. сен. Е. Гойдиш незвичайно милу в'язанку гагілок. З черги о. Інокентій, ЧСВВ, відправив короткий молебен, при якому співав хор „Молода Думка", що в цілості складається з пластунів-юнаків. Коли тріо молодих солістів виконувало складну пісню „Ангел Вопіяще", о. Інокентій підходив до кожного столика, посвячуючи Паску та інші Божі дари. Потім всі засіли до спільної трапези, що пройшла в дуже теплій та рідній атмосфері.

До молоді промовляв о. Інокентій, звертаючи увагу на те, що на неї покладає багато надій все наше громадянство. Від КПС вітала всіх Краєва Командантка Пластунок пл. сен. О. Кузьмович та дякувала Пласт-Приятові в Ню Йорку за його таку жертвенну піддержку та співпрацю з пластовою організацією. Опісля мали голос: керівник радіопередачі Пласт-Прияту п. К. Олесницька та керівник української радіо-авдиції в Ню Йорку — п. П. Мельник. Цілою програмою легко та свобідно проводив д-р Б. Левицький. Як Голова Пласт-Прияту, він зокрема звернувся до всіх батьків та громадян, що досі ще не згуртовані в цій організації, вступати в її члени, щоб спільно з пластовими виховниками працювати для добра української молоді. Наш відомий філянтроп, п. Пуйда, жертвуючи 200 дол. на потреби Пласту, закликав інших гостей піти за його прикладом. Заклик знайшов свій швидкий відгук поміж присутніми; зголошені дальші пожертви свідчать, що наше громадянство доцінює велику вагу пластового виховання української молоді. Молитвою та коротким словом о. прот. І. Ткачук закінчив святочну частину програми.

Товариську забаву почали старші юначки народними танками, що були справжньою мистецькою прикрасою всього вечора. Особливо ефектовним був останній хоровід „Чорнушко-Душко", з живим образом, що залишив глибоке враження у глядачів. Заслуга тут не тільки молодих виконавців, але в першій мірі пл. сен. Р. Петріни, який не жалів часу, ані труду для вивчення і підготови.

В танцювальній забаві, що протягнулася до пізнього вечора, брали участь усі присутні — від старших до найменших. Це саме витворило дуже милий настрій, що з'єднав усіх в один гурт-спільноту.

Дохід з цілої імпрези призначено на висилку незаможної дітвори на пластові табори в Іст Четгем.

ХРОНІКА УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ

15-РІЧЧЯ КОМІТЕТУ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

Вінніпеґ. — В цьому році припадає 15 років діяльности Комітету Українців Канади і десятиліття праці Фонду Допомоги Українців Канади. Роковини згаданих організацій будуть відзначені на найближчому конґресі Українців Канади.

Завданням Комітету Українців Канади є координувати працю українських організацій і установ Канади та репрезентувати їх перед урядовими колами, а також виступати від їх імени поза межами Канади.

Беручи активну участь в праці над розвитком канадської державности і підтримуючи всі ділянки життя країни, Комітет Українців Канади сприяє всебічному розвиткові української державно - політичної думки і шляхом збереження славних традицій, мови і культури української групи у Канаді, веде працю для добра всього українського народу.

Комітет Українців Канади охоплює тепер 20 складових організацій і три об'єднання: жіноче, студентське і молоді, які мають свої філії, або індивідуальні представництва по всій Канаді.

Фонд Допомоги Українців Канади засновано з ініціятиви Комітету Українців в 1945-му році, а його завданням — допомагати українським поселенцям, які в наслідок воєнних дій чи післявоєнних політичних умов, опинилися поза межами своєї батьківщини. Протягом кількох років Фонд Допомоги Українців Канади втримував своє Центральне Допомогове Бюро в Лондоні і місію в Німеччині. Слід згадати про важливу ролю згаданого фонду, яку він виконав разом з Комітетом Українців Канади під час так званого репатріяційного періоду, захистивши життя і майно великої кількости українських втікачів, а крім того, про допомогу, яку отримали ті втікачі від Фонду і Міжнародного Червоного Хреста, з яким Фонд дуже тісно співпрацював. В останні роки Фонд Допомоги Українців Канади організував патронати над українськими школами і садками в Німеччині, в наслідок чого понад 800 українських дітей отримують матеріяльну допомогу і можуть навчатися у своїх школах. За посередництвом ветеранських організацій Канади цей фонд щорічно проводить збірку на українських інвалідів, організованих в українських інвалідських союзах Німеччини і Австрії. Незалежно від цього створено спеціяльний степендійний фонд для українських студентів і патронати над українськими науковими установами в Европі.

ПЕРЕДКОНҐРЕСОВА ГРОМАДСЬКА НАРАДА КОМІТЕТУ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ

Вінніпеґ. — У зв'язку з п'ятим конґресом українців Канади, який відбудеться наступного року, керівні органи Комітету Українців Канади вирішили скликати восени цього року передконґресову громадську нараду. Завданням її буде розглянути важливі питання, які ввійдуть в програму конґресу. Досі відбулись вже такі дві громадські наради, а саме в 1947-му і 1952-му роках.

XI СОБОР УКРАЇНСЬКОЇ ГРЕКО-ПРАВОСЛ. ЦЕРКВИ В КАНАДІ

Консисторія Українсько-Греко-Православної Церкви в Канаді повідомляє, що в днях 29 і 30 червня відбудеться XI Собор цієї Церкви в Катедрі Пресвятої Тройці в Вінніпеґу. На програму Собору складається Архиєрейська Служба Божа, після якої відбудуться наради Собору, на яких вирішуватимуть всі важливі справи для УГПЦ в Канаді.

10-РІЧЧЯ УДК В БЕЛЬГІЇ

Український Допомоговий Комітет в Бельгії відзначив своє 10-річчя влаштуванням Ювілейного Конґресу, який відбувся 29 травня ц.р. в Брюселі. Цей Конґрес складався з трьох частин: Служби Божої в церкві св. Йосифа, яку відправив Ген. Вікарій Ап. Візитатора о. мітрат Я. Перідон, Святочних Зборів та Концерту. Під час Служби Божої і на Концерті співав Візантійський Хор із Утрехту в Голяндії під дир. д-ра М. Антоновича. На Богослуженні присутній був Ап. Нунцій Е. Форні. Після Богослуження сформувався похід, який пішов до пам'ятника Невідомого Вояка, де голова УДК д-р В. Попович склав вінок. Виступ Хору був справжнім унікатом в сучасному українському мистецтві. Присутні, між якими був і відпоручник кардинала сп. Де Транца та сп. для Східньої Церкви Сльосканс, гаряче оплескували кожну пісню, яку проспівав цей хор. Ювілейний Конґрес пройшов з повним успіхом. Телевізійна служба Бельгійського Радія сфільмувала цілу Службу Божу для теле-передач, а Концерт записували для радіопередач. Бельгійська преса повідомляла про цю успішну українську імпрезу.

Вступайте в члени Українського Народного Союзу!

ТАРЗАН, ч. 3481. Зближають ся.

Тарзан провадив ловецьку партію до череди лютих слонів. Ідучи за вітром до тубільців, слони вдоволені мандрували через високі трави.

Касуля стрибнув на землю і повів войовників до тварин, що нічого не підозрівали...

В той час Тарзан поспішав вздовж зарослої тераси,